

dimensions. The question, however, is to what extent the experience of Bhutan is relevant for industrialized countries. For Bhutan, the process was not about a transition from a fossil-fueled economy, but about having a choice of what direction the country's development should take (McDonald 2010). Still, the indicators and that have been developed as part of the GNH framework are familiar to those that work with sustainability indicators in general, with some notable exceptions – such as the emphasis on culture, heritage and spiritual dimensions (Brooks 2013). In this presentation, the ambition is to discuss the challenges and possibilities of the GNH concept, and to what extent its possible to implement aspects of GNH in industrial/post-industrial capitalist economies.

References:

1. *Brooks, J.* (2013): Avoiding the Limits to Growth: Gross National Happiness in Bhutan as a Model for Sustainable Development. *Sustainability*, 5, 3640–3664.
2. *Fioramonti, L.* (2017): The World After GDP: Politics, Business and Society in the Post Growth Era. Polity.
3. *Göpel, M.* (2016): The great mindshift : how a new economic paradigm and sustainability transformations go hand in hand. Springer Open.
4. *McDonald, R.* (2010): Taking Happiness Seriously. Eleven Dialogues on Gross National Happiness. The Center for Bhutan Studies.
5. *Stiglitz J., Sen, A. & Fitoussi J-P.* (2009): Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. www.stiglitz-sen-f

Якубенко В. Д.

д.е.н., професор,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

Ващишин С.П.

аспірант,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПОЗИЦІОНУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВІДНОСИН ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В історичному контексті еволюція методологічних підходів до визначення відносин інтелектуальної власності (з часів їх появи всі вони в тій чи тій мірі і сьогодні мають значення та аргументи існу-

вання в сучасній економічній теорії та праві) не викликають різночитань: теорія природних прав (XVIII ст.) пропріетарна концепція інтелектуальної власності (XVIII – XIX ст.) – концепція виключних прав (XIX ст.), нова інституціональна економічна теорія (НІЕТ, сер. XX ст.). З логічної точки зору змістовні характеристики інтелектуальної власності (рис. 1) еволюціонують від абсолютного її сприйняття (у теорії природних прав) як власності на інтелект [1] до розуміння власності на інтелектуальні результати як власності особливого роду (пропріетарна концепція [2]). В НІЕТ [3] спостерігається трояка реконструкція відносин власності: по-перше, останні зводяться лише до прав власності; по-друге, (для англосаксонської традиції) знімається закритість тріади прав власності – основного «слабкого місця» пропріетарної концепції; по-третє, в силу відкритості прав власності та включення у категоріальний апарат трансакційних витрат до них додаються права, що є неприйнятними для загальної теорії власності (наприклад, право доступу). При всьому тому, наближеність до неї для НІЕТ є достатньо високою, як саме й врахування в останній специфіки об'єкту відносин інтелектуальної власності.

Для концепції виключних прав [4–6] очевидність умовності терміну «інтелектуальна власність» взагалі підкреслюється образом «морської свинки» (вона і не інтелектуальна, вона і не власність). Тут під сумнів ставиться як ступінь наближення інтелектуальної власності до загальної теорії власності, так і можливості специфікації результатів інтелектуальної діяльності, оскільки останні по суті «розчиняються у ознаці «виключності».

Врахування ступеню специфікації інтелектуальних продуктів

Рис. 1. Позиціонування основних методологічних підходів до визначення відносин інтелектуальної власності

Виключне право як монополія конкретної особи на дії з тим чи тим ідеальним об'єктом, що має цінність власне в силу свого виключного характеру, у правовому відношенні вважається практичнішим еквівалентом інтелектуальної власності. Однак воно навряд чи може бути адекватно пристосоване для характеристики економічних відносин сучасного світу, що базується (у всякому разі — формально) на принципах економічної свободи. За своєю формою відносини виключності характерні для докапіталістичної епохи синкретичної єдності влади та власності. Деякі з сучасних виключних прав (торгові марки) мають пряме коріння у тій епосі, деякі (патенти) виникли дещо пізніше і лише копіюють форму, що існувала у минулому, інші (спеціальні виключні права на радіосигнали, бази даних) прямо чи опосередковано відображають тяжіння до квазіфеодальних відносин.

Вказані методологічні підходи з часів їх появи і сьогодні мають значення та аргументи «неподоланності». Особливо це стосується концепції виключних прав і пропрістарної концепції інтелектуальної власності. Так, поширені у сучасній економічній теорії та праві погляди, згідно з якими зміст інтелектуальної власності зводиться лише до сукупності (режиму) виключних прав, не може мати достатньої аргументації, оскільки «виключні права» не є чимось «іншим» по відношенню до власності, а вихідною ознакою визначення останньої, адже відносини відчуження (результат виключності прав) є вихідним для відносин привласнення. Власне тому відносини відчуження-привласнення мають залишатися змістовною характеристикою відносин інтелектуальної власності.

Список використаних джерел

1. Локк Дж. Соч. : Т. 3. — М. : Мысль. 1988. — 668 с.
2. Войниканис Е., Якушев М. Информация. Собственность. Интернет. Традиция и новеллы в современном праве. — М. : Издательский дом: Волтерс Клувер, 2004.
3. Фурботн Э., Рихтер Р. Институты и экономическая теория. Достижения новой институциональной экономической теории. — СПб. : Изд. Дом Санкт-Петерб. Гос. Ун-та, 2005. — 696 с.
4. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права. Понятие. Система. Задачи модификации. Сборник статей. — М.: Статут, 2005 — 416 с.
5. Калятин В. О. Интеллектуальная собственность: правовое регулирование, проблемы и перспективы // Законодательство. — 2001. — №4. — С. 11.
6. Пиленко А. А. Право изобретателя. — М.: Статус, 2001.